

Rendhagyó lektori jelentés

Kedves Barátaim!

Különös hangulatba kerültem ma. November eleje van, késő délután, talán az utolsó szép őszi napok fénye árad be az ablakon. Már mindenki hazament, egyedül én ülök még itt az elcsendesült szerkesztőségben. Hogyan magyarázzam meg? Fel akartam kelni a székeimből, de valami súly visszahúzott. A könyveket néztem itt a polcokon. A Gazdag Erzsikét, a Kormos Pistákat, a Szabó Magdákat, a többit. A büszkeségeinket. Most, hogy senki sem látta, talán el is mosolyodtam. De az a súly ott maradt bennem, csak nyomott lefelé. Aztán egyszerre megértettem. Nem a test bénultsága volt ez – a lélek fájdalma volt. Az emberi végeességé. Hirtelen láttam, hogy ez a szerkesztői szoba még mindig áll, létezik, talán már nem is itt, hanem egy másik épületben, de van, én azonban már nem vagyok. Közben tompult a fény, gyorsan ment lefelé a novemberi nap, és a szobában árnyak jelentek meg. Ne nevessetek ki, de tudtam: a jövő szerkesztői azok. Itt sertepertélnek, kéziratoktól lelkesednek, mondatokon morognak, annyi kávé-t isznak, hogy már szurokfekete vér folyik az ereikben, és a kezük alól könyvek jönnek ki. Könyvek, amelyeket, fájdalom, én már nem olvashatok. Hát ez volt az – immár meg tudtam fogalmazni magamnak –, ez volt az a súly, az a felismerés, ami nem engedett felkelni. Hogy új és új könyvek születnek majd, amelyeket az én szeretett kiadóm ad ki, és amelyeket én már nem vehetek a kezembe, mert nem leszek. Akkorra már homály volt a szobában, és én kicsinek éreztem magam a székeimen. Aztán valami fény villant. Most végképp ne nevessetek ki, de egy jókora gömb suhant el odakint az ablak előtt. És akkor, nem is tudom, könnyebb lett. Már megint mosolyogtam, mint valami gyerek. Hisz én is gömbbé szeretnék összehúzódni!, futott át a fejemen. Az ember úgy, gömb alakban a legkevésbé védtelen. És ezzel egy időben egy másik gondolat is volt a fejemben – mit gondolat, tudás! Hogy egyszer majd jön valaki, talán már meg is született, jön majd, felnőtt, és ír egy regényt, vagy talán kettőt is, egy különleges, titokzatos gömbről. Igen, egy gömbről. Okos, filozofikus, izgalmas, kalandos, mély, disztópikus ifjúsági regényt, amelyet a felnőttek is kíváncsian olvasnak, mert olyan gyermeki tudás lesz benne, ami bennük is megvolt egykor, és nem is értik, hová tűnt az évek, a hétköznapiak monotonijában. Egy nap jelentkezik ez a valaki itt a Móránál, és a majdani kollégák tudni fogják, hogy ritka kincsre leltek. Valakire, aki úgy tud írni, hogy az mindenkihez szól, lányokhoz, fiúkhoz, nőkhöz, férfiakhoz, de még a kövekhez, a növényekhez és az állatokhoz is, ha egy nap valami csoda folytán megtanulnának

olvasni. Mert az igazán jó ifjúsági regény ilyen. Lebilincselőek lesznek ennek a valakinek a szövegei. Titkokkal, fantáziával teliek, várakozást keltők, a feszültséget végig fenntartók. Aki olvassa őket, az előtt úgy peregnek majd az érzékletes képek, jelenetek, mintha a betűk filmmé változnának. S persze nem hiányzik majd a szerzőjükből a finom humor sem. S még kevésbé az érzékenység, a gyengék, a kiszolgáltatottak, a koldusok, az elesettek iránti megértés és szeretet. A hit. Mert hit és jövőbe vetett remény nélkül létezhet felnőtt irodalom, de nem létezhet gyerek- és ifjúsági irodalom.

Hát ezt akartam elmesélni, kedves barátaim, miután, immár könnyedén, felálltam a székemből, és hazajöttem. Meg elmondani a Móra majdani szerkesztőinek: amikor ennek a valakinek a kéziratait olvassátok, jusson eszetekbe ez a rendhagyó lektori jelentés. S ha egyszer úgy adódna, hogy díjat neveznek el rólam, és ennek a valakinek a munkáit ismeritek el velem, mondjátok meg neki, hogy teljes szívemből gratulálok, és szeretettel ölelem.

Janikovszky Éva
1986. november 6.